

Казан шәһәре Мәскәү районы «Аерым фәннәр тирәнтен өйрәнелә торган 120нче урта гомуми белем бирү мәктәбе»

Рус телендә белем бирүче
дүртъеллык башлангыч мәктәпнең
4нче сыйныфы өчен дидактик
материал (татар балалары өчен)

Адиятуллина Рузалия Зәйнәтдиновна-
татар теле укытучысы

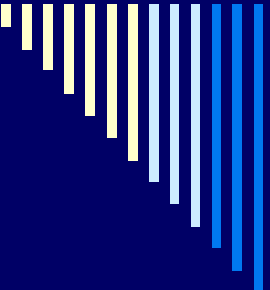
Эчтәлек

- 1.Максат һәм бурычлар.
- 2.Гомуми дидактик принциплар.
- 3.Кулланыла торган технологияләр.
- 4.Эш төрләрә
- 5.Эш төрләрә
- 6.Фонетика. Авазлар һәм хәрефләр
- 7.Сүз төзелеше
- 8.Сүз төркемнәрә
- 9.Сыйфат
10. Кабатлау
11. Халык авыз ижа
12. Әдәбият исемлеге

Максат һәм бурычлар

1. Укучыларда туган телебезне өйрәнүгә кызыксыну уяту, аларда эзләнүгә омтылыш булдыру, телебезгә карата мөхәббәт тәрбияләү.
2. Балаларда татар теленнән мәгълүматлылык булдыру.
3. Хезмәтнең **әһәмияте** шунда: ул рус мәктәбендәге татар балаларына атап язылган. Аларның телне белү дәрәжәсенә, яш үзенчәлекләрен истә тотып, фикер эшчәнлекләрен үстерерлек итеп язылган.
4. Бүгенге көн шартларында туган телебезгә кызыксыну, ихтирам уяту бик тө **кирәкле** дип саныйм.

Гомуми дидактик принциплар

Фәннилек

Системалылык

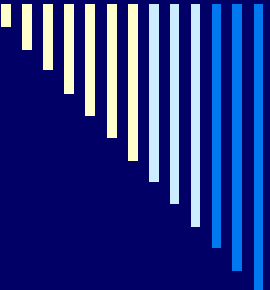
Эзлекчелек

Дəвамчанлык

Хезмэт гомуми дидактик принципларга нигезлənə.

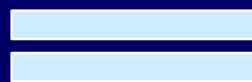

“Белем турындагы” закон

Белем бирү дигәндә,
өйрәтү һәм тәрбия юнәлешендә
максатчан эш алып бару
күздә тотыла

$$\text{Белем бирү} = \text{өйрәтү} + \text{тәрбия}$$

Инновацион технологиялэр

Үстерелешле технология:

Проект технологиясе,
фәнни-эзләнү эшчәнлеге

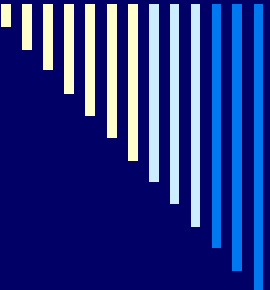
Шәхескә якын килү;

ИКТ- технологиялэр;

Сәламәтлекне саклауга юнәлтелгән
технология

мониторинг

Эш төрлөрө

Тестлар

Сүзлек
диктантлары

Контроль
эшләр

Мөстәкыйль
эшләр

Артык
сүзнө тап

Схема
белән эш

Фикер йөртү сәләтен үстерүгә мисаллар

2. Калын әйтелешле сүзләргә бер баганага, нечкә әйтелешле сүзләргә икенче баганага языгыз.

Өстәл, укучы, бетергеч, такта, дәфтәр, укутучы, көндәлек, каләм, дәрәслек, акбур, тәнәфес, дәрәс, сыйныф.

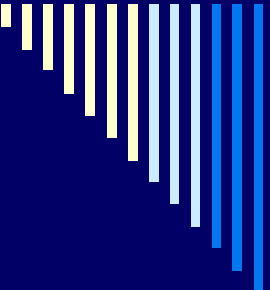
Артык сүзгә күрсәт. Ни өчен артык?

Схемага туры килә тоган сүзгә билгеләгез.

Традицион өйрөтү- яңалыкның нигезе

Фонетика

4. Тиешле урынга **ь** яки **ъ** хәрефләрен куеп, күчереп языгыз.

I вариант

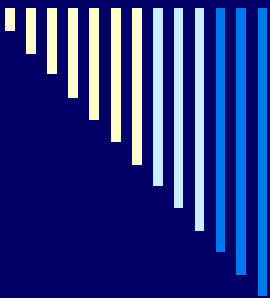
Яш...лек, тәк...дим, декабр..., иг...тибар, ям...ле, мәг...нә, с...езд, дөн...я,
мәкал...,роял... .

II вариант

Табигат..., яш..., ят...мә, ал...бом, спектакл..., мәг...лүм, шагыйр....,
дәр...я, ар...як, сентябр... .

Билгеләнгән сүзләрдә бу хәрефләр ни өчен языла? Аңлатыгыз

Сүз ясалышы

- 1. Бирелгән сүзлөргә ясагыч кушымчалар ялгап, яңа сүзләр ясагыз.
  - **I вариант.** Уку, бай, сыйныф, таш, күз, тоз, көз, кич.
  - **II вариант.** Балык, имән, авыл, ком, сүз, бал, яз, иртән.
- 2. Жәмләләрне укыгыз. Ясалма исемнәрне үрнәктәгечә күчәрәп языгыз.
  - 1. Идел елгасы үтә алмаслык сазлыктардан башлана. 2. Укучылар хезмәт дәрәсәндә элгеч ясадылар. 3. Умартачы Гали бабай кичә бал аерган. 4. Безнең авылдашлар быел зур күрсәткечләргә ирештеләр. 5. Өрәмәлектә төрле кошлар сайрый.
  - **Үрнәк:** саз —лык —лар —дан .

Сүз төркемнәре

9. Түбәндәге исемнәрне чыгыш һәм урын-вакыт килешенә куеп языгыз.

□ Ат, савыт, йорт, ут, паспорт, вакыт, хат, артист.

□ **Үрнәк:** ат – аттан - атта

□ 10. Тәржемә итегез.

□ I вариант

□ из столовой -

□ от отца -

□ ребенку -

□ на столе-

□ в магазин-

II вариант

из города -

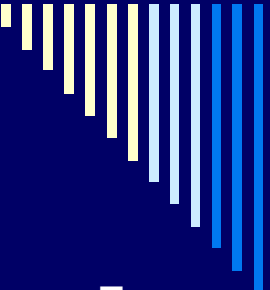
от друга-

собаке -

в тарелке-

детям-

Сыйфат буенча

Мөстәкыйль эш

- Бирелгән сыйфатларны төрле дәрәжәләргә куеп языгыз.
- **I вариант.** Ал , ак, тар, баллы, калын.
- **II вариант.** Зәңгәр, йомшак, озын, кызыл, матур.
- 11. Күчереп языгыз, сыйфатларның дәрәжәләрен билгеләгез.
- 1. Аның юка борынын, озынча аксыл битен язгы кояш каралтып өлгермәгән әле. (Г.Бәширов) 2. Тышта ап-ак кар ява. 3. Аннан күтәрелеп күксел киңлекләргә карыйм. (Ә.Еники) 4. Кар катламы тирәнрәк, боз катламы калыңрак, һава суыграк була бара. 5. Нәфис алсу төстөгә кар җемелди.

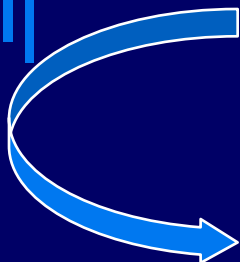
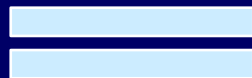

✓ **Беренче ыргыяллыкка контроль эш**

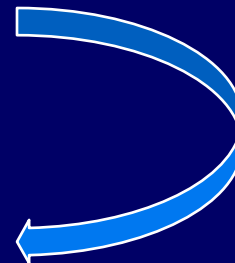
- ☐ 1. Ыгыз, кучереп ыгыз. Исемнэрнең килешлерен билгелэгез (2 балл).
  - ☐ I в. ырманнарда, ышел аланнарда чэчэклэр керфеклерен ачып кояшка елмайдылар.
  - ☐ II в. Эшчэн бал корты, чэчэктэн чэчэккэ кунып, татлы ширбэт жыя.
- ☐ 2. Жэмлэлэрне кучереп ыгыз, баш кисэклэрнең астына сызыгыз (2балл).
  - ☐ I в. 1. Безнең авыл таулар арасына урнашкан. 2. Ә ай тыштан яктырып өй эченә карый.
  - ☐ II в. Чишмә янында кыңгырау чэчэклэр, ромашкалар үсә. Без шул чишмә суын эчэбез.
- ☐ 3. Жэмлэлэрне укыгыз, жыйнак жэмлэгә әйлэндереп ыгыз (1балл).
  - ☐ I в. 1.Сукмак матур жирлерден үтә. 2. Авыл читендәге елга буенда бик матур бакча бар.
  - ☐ II в. 1. Соңгы елларда без шагыйрь турында бик күп материал тупладык. 2. Көннәр кинәт суытып жибәрде.
- ☐ 4. Сыйфатларның дәрәжэлэрнен билгелэгез (2балл).
  - ☐ I в. Зәңгәрсу, төчкелт, караңгы, сап –сары, жылырак, озын.
  - ☐ II в. Арзан, ышькелт, үтә саран, кызылрак, биек.

Халык авыз ижаты

Табышмаклар

Мәкаль һәм әйтемнәр

Бер ялган сөйләсәң, тугыз дәресең дә
ышанмаслар.

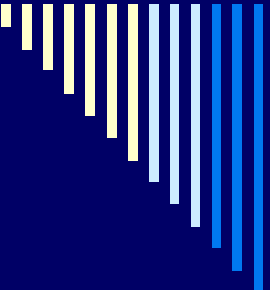
Ачы тел зәһәр, татлы тел гәүһәр.

Көтелгән нәтижә

Хезмәтебез укучыларыбызда орфографик грамоталылык, тел күренешләрен танып белү, хәрәф-аваз анализы ясау, сүз төркемнәрен танып белү күнекмәләрен үстерүгә юнәлтелән. Төрле тикшереп карау чаралары (белем кисемтәләре, тестлар, контроль эш һәм диктантлар) аша нәтижәне күзәтеп, анализлап барырга була.

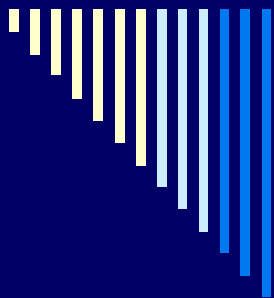

Файдаланылган әдәбият исемлеге

- 1. Г.Х.Әхәтов. Татар теленең лексикасы.-Казан: Татарстан кит.нәшр. 1995
- 2.Н.В.Максимов һ.б. Татар теленнән дидактик материаллар (5-7нче сыйныфлар)-Казан: “Мәгариф”, 2000
- 3.Ф.С.Сафиуллина.Татар теленә өйрәтүнең фәнни-методологик нигезләре.-ТР “Хәтер”нәшрияте,2001
- 4. Татар теленнән кагыйдәләр җыентыгы. Гыймадиева Н.С.-Казан, 2003

- Адиятуллина Рузалия Зайнетдиновна
учитель 1 квалиф. категории
- 89600388450
- 420080 Казань Тунакова д.60 кв. 5А